

**Στις δύσκολες ώρες η αλληλεγγύη πάντα αργεί να έρθει σ'
αυτή τη χώρα
17 Οκτωβρίου 1909 η "εμφύλια ναυμαχία" στη Σαλαμίνα**

Γράφει

Ο Ευάγγελος Μαυρογόνατος
Απόστρατος Αξιωματικός του Στρατού Ξηράς
Αρθρογράφος - Ιστορικός Ερευνητής

Η ελληνική ναυτική νίκη στα νερά της Σαλαμίνας, την 22 Σεπτεμβρίου του 480 π.Χ. και οι χερσαίες μάχες που ακολούθησαν ολοκλήρωσαν την ήττα των Περσών, που είχε αρχίσει στον Μαραθώνα μια δεκαετία νωρίτερα.

Η νίκη εξασφάλισε την ανεξαρτησία των ελληνικών πόλεων - κρατών, η οποία πρόσφερε τόσο το περιβάλλον όσο και τη στρατιωτική ισχύ στον Μέγα Αλέξανδρο για να δημιουργήσει την τεράστια αυτοκρατορία του έναν αιώνα αργότερα. Αυτή η αυτοκρατορία επέβαλε την κυριαρχία της ελληνικής φιλοσοφίας στον Δυτικό πολιτισμό κατά τους επόμενους αιώνες.

Όμως αιώνες αργότερα και συγκεκριμένα στις αρχές του περασμένου αιώνα, στον ίδιο χώρο του Σαρωνικού Κόλπου διεξήχθη και πάλι ναυμαχία, αυτή τη φορά "εμφύλια".

Ο μισός ελληνικός στόλος εναντίον του άλλου μισού!

Δυστυχώς στις δύσκολες ώρες η ομοψυχία και η ανθρωπινή αλληλεγγύη πάντα αργεί να έρθει σ' αυτή τη χώρα, αφού προηγείται η διχόνοια.

Ήταν λοιπόν Οκτώβριος του 1908. Μια μυστική οργάνωση κατωτέρων αξιωματικών με το όνομα Στρατιωτικός Σύνδεσμος (Σ.Σ) δημιουργείται. Επικεφαλής ο Συνταγματάρχης Νικόλαος Ζορμπάς.

Στις 15 Αυγούστου 1909 ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δημοσίευσε στον Τύπο τις θέσεις του:

- Κατάληψη της πολιτικής εξουσίας με απομάκρυνση της βασιλικής οικογένειας από τη διοίκηση των ΕΔ.
- Αποδοκιμασία των όσων εξευτελιστικών όρων δέχτηκε η Ελλάδα μετά από την ήττα του 1897. Επεσήμαναν ότι η ήττα θα είχε αποφευχθεί αν οι ΕΔ ήταν κατάλληλα εξοπλισμένες και προετοιμασμένες.
- Έντιμη διοίκηση, δικαιοσύνη, σωστή διαχείριση εκπαίδευση για όλους.

Οι αξιωματικοί του Στρατιωτικού Συνδέσμου χωρίζονταν στους μετριοπαθείς που υποστήριζαν τον κοινοβουλευτισμό και στους ριζοσπάστες που ζητούσαν στρατιωτική δικτατορία.

Οι πρώτοι κέρδισαν και έκαναν το Κίνημα στο Γουδί, στις 15 Αυγούστου 1909.

Όμως δεν ήταν όλοι υπέρ της πορείας που ακολούθησαν οι εμπνευστές του Κινήματος.

Στις 12 Οκτωβρίου, ο υποπλοίαρχος Κωνσταντίνος Τυπάλδος εξέφρασε τις ανησυχίες του για τη πορεία του μεταρρυθμιστικού έργου αλλά και την κατάσταση του Πολεμικού Ναυτικού.

Μετέφερε λοιπόν δυο αιτήματα της ομάδας των “ριζοσπαστών”:

- Αποστρατεία όσων αξιωματικών δεν προέρχονταν από τη Ναυτικών Δοκίμων.
- Να κληθούν ξένοι εκπαιδευτές για το προσωπικό του ΠΝ (να πάλι οι ξένοι).

Όπως γράφει σ’ ένα εξαιρετικό κείμενό του ο Πλοίαρχος Α. Τσιλιβίγκος (ΠΝ): “την επομένη ημέρα (13 Οκτωβρίου) ο Υποπλοίαρχος Κ. Τυπάλδος από κοινού με τον αρχηγό του Στρατιωτικού Συνδέσμου, Συνταγματάρχη Ν. Ζορμπά έθεσαν υπόψη του Υπουργού Ναυτικών Ι. Δαμιανού τα ανωτέρω αιτήματα.

Η εμφύλια ναυμαχία το 1909 προξένησε μεγάλη εντύπωση στην Ευρώπη.

Ο Υπουργός Ναυτικών στις 14 Οκτωβρίου προθυμοποιήθηκε να καταθέσει Νομοσχέδιο στη Βουλή, με το οποίο θα μειωνόταν το όριο ηλικίας των Πλοίαρχων κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τον επόμενο χρόνο να αποστρατεύονταν οι περισσότεροι απ’ αυτούς που ζητούσε ο Υποπλοίαρχος Κ. Τυπάλδος.

Πέραν των Πλοίαρχων, οι ριζοσπάστες επιθυμούσαν και την αποστράτευση 12 Αντιπλοίαρχων, για τους οποίους ο Υπουργός των Ναυτικών πρότεινε τη σύσταση επιτροπών κρίσεων, καθώς το όριο ηλικίας των δεν επέτρεπε την άμεση αποστρατεία, εξάλλου δε μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονταν και δύο συγγενικά πρόσωπα του Πρωθυπουργού.

Ο αρχηγός του Σ.Σ. Συνταγματάρχης Ν. Ζορμπάς, ήταν εν πολλοίς σύμφωνος με τα ανωτέρω αιτήματα των ριζοσπαστών, ωστόσο η πολιτική που σκόπευε να ακολουθήσει απαιτούσε χειρισμούς εντός των πλαισίων της νομιμότητας, τους οποίους ο Υποπλοίαρχος Κ. Τυπάλδος δεν ήταν διατεθειμένος να αναμείνει.

Κατόπιν των εξελίξεων αυτών, στις 15 Οκτωβρίου, ο επικεφαλής της ριζοσπαστικής μερίδας του Σ. Σ. Υποπλοίαρχος Κ. Τυπάλδος, μαζί με 25 κατώτερους Αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, κινήθηκε προς τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας, συνέλαβε τον Διευθυντή του Ναυστάθμου Υποναύαρχο Δ. Βουδούρη, κατέλαβε τη νησίδα Λέρο πλησίον του Ναυστάθμου όπου φυλάσσονταν τα πυρομαχικά και απέκτησε τον έλεγχο επί των αντιτορπιλικών πλοίων (Σφενδόνη, Ναυκρατούσα, Ασπίς, Θύελλα, Βέλος).

Η αντίδραση του Σ.Σ σ' αυτές τις εξελίξεις ήταν άμεση. Τα θωρηκτά του Στόλου (Ύδρα, Σπέτσαι, Ψαρά) υπό τον Ναύαρχο Ι. Μιαούλη, που ήταν αγκυροβολημένα στο Κερατσίνι, απέκλεισαν τον Ναύσταθμο.

Το απόγευμα της 15ης Οκτωβρίου τα αντιτορπιλικά υπό τον Υποπλοίαρχο Κ. Τυπάλδο προσπάθησαν να διέλθουν από το στενό μεταξύ Σαλαμίνας και Κερατσινίου.

Ακολούθησε ναυμαχία μεταξύ εμφυλίων δυνάμεων, η οποία διήρκησε 20 λεπτά της ώρας και στη συνέχεια οι ριζοσπαστικές δυνάμεις του Σ.Σ. αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν προς τον Ναύσταθμο Σαλαμίνας.

Ο απολογισμός αυτής της εμφύλιας ναυμαχίας ήταν 4 νεκροί και αρκετοί τραυματίες, ενώ τα αντιτορπιλικά Σφενδόνη, Ναυκρατούσα, Ασπίς και το Θωρηκτό Ύδρα έπαθαν σημαντικές ζημιές, οι οποίες εκτιμήθηκαν στο ύψος των 150.000 δρχ.

Οι ριζοσπάστες, εγκαταλείποντας τα αντιτορπιλικά στον Ναύσταθμο, κατόρθωσαν και διέφυγαν, αλλά εντός της επόμενης εβδομάδος συνελήφθησαν, προφυλακίστηκαν και στη συνέχεια παραπέμφθηκαν σε δίκη με την κατηγορία της ανταρσίας.

Ωστόσο πριν τη δίκη τους χορηγήθηκε αμνηστία, καθώς οι ενέργειές τους θεωρήθηκε ότι αποσκοπούσαν στην προώθηση και υλοποίηση των αρχών του Σ.Σ, όπως αυτές είχαν διατυπωθεί με το Κίνημα στο Γουδί.

Όσον αφορά τη μετέπειτα πορεία του Υποπλοίαρχου Κ. Τυπάλδου, αυτή υπήρξε λαμπρή, καθώς έλαβε μέρος στις ναυτικές επιχειρήσεις των δύο Βαλκανικών Πολέμων, όπου ανέπτυξε σημαντική δράση, προβιβάστηκε το 1920 στον βαθμό του Υποναυάρχου, διετέλεσε στη συνέχεια Υπουργός των Ναυτικών και τοποθετήθηκε το 1926 στη θέση του Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Ναυτικού μέχρι το 1931 που αποστρατεύτηκε με το βαθμό του Αντιναυάρχου (απεβίωσε στις 28/2/1945).

Η εμφύλια ναυμαχία το 1909 προξένησε μεγάλη εντύπωση στην Ευρώπη. Πολλές ευρωπαϊκές εφημερίδες και μάλιστα στην πρώτη τους σελίδα αναφέρονταν σ' αυτό το θλιβερό γεγονός.

Χαρακτηριστικό είναι το πρωτοσέλιδο της γαλλικής εφημερίδας Ματιέν: «*Ναυμαχία μεταξύ Ελλήνων*». Επίσης ο ελληνικός τύπος της εποχής (εφημερίδα «Χρόνος») αναφέρθηκε λεπτομερώς σ' αυτήν την εμφύλια διαμάχη, η οποία χαρακτηρίστηκε σκωπτικά ως «*Η Δεύτερη Ναυμαχία της Σαλαμίνας*».

Κλείνω με τα λόγια του ΣΟΦΟΚΛΗ: "*Δεν υπάρχει κακό μεγαλύτερο από την αναρχία, αυτή καταστρέφει πόλεις, κατεριπώνει σπιτικά και, σε καιρό πολέμου, οδηγεί στον όλεθρο. Αντίθετα η πειθαρχία σώζει τους υπακούοντες στις εντολές των αρχηγών*".

(28/9/2014)